

Taktik Medya

Steve Kurtz

“Biz sanat yapıtlarımızda bakterileri kullanıyoruz. Bu durumda müzelerin korkusu sergiyi gezmeye gelenlerin, ertesi gün ‘kendimi iyi hissetmiyorum, sanırım grip oldum’ gerekçesiyle şikayette bulunması. Geçmişte sadece birkaç müze işlerimizi göstermeyi kabul etti, ancak onların da sergiyi gezmeye gelenlere önkoşulu, doğacak herhangi bir durumdan kurumu sorumlu tutmama formunu imzalamalarıydı”.

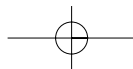
1 Steve Kurtz.

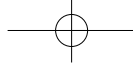
11 Mayıs 2004 sabahı uyandığında, Steve Kurtz, 20 yıllık eşi Hope’un nefes almadığını fark etti. Hemen 911’i (Acil Yardım Hattı) aradı. Buffalo şehir polisi ve acil yardım görevlileri eve geldiklerinde evde bulunan bilimsel malzemelerle ilgilenmeye başladılar. Malzemelerin Hope’un ölümüyle ilişkisi olabileceğinden şüphelendiler. Mikroorganizma yetiştirmek için kullanılan birkaç kap ve genetik yapısı değiştirilmiş gıdaları incelemek için kullanılan bir cihaz sadece bir teröristin evinde bulunabilir; sanatla ne alakası olabilirdi? Buffalo polisi kuşklarından FBI’ı haberdar etti. Amerikan toplumunda yaratılmış terör paranoyasına tipik bir örnek teşkil edecek bu dava böylece başlamış oldu.

Ertesi gün Kurtz cenaze evine gitmeye hazırlanırken, FBI ajanları ve Terörizmle Mücadele Birimi görevlileri tarafından yasal olmadığı halde gözaltına alındı. 22 saatlik gözetim süresinin ardından hakkında biyoterörist suçlaması başlatıldı. Evi, FBI görevlileri ve Hazmat ekiplerince (Tehlikeli Madde Müdahale Birimi) karantina altına alındı. Evde bulunan hemen herşey, bilgisayarlar, yazılı belgeler, araştırma notları, kitaplar, Steve’in kedisi, arabası ve hatta Hope’un cansız bedeni bile incelenmek üzere götürüldü.

Ancak bir hafta sonra, New York Eyaleti Toplum Sağlığı Bölge Müdürü, test edilen numunelerde sağlığa zararlı herhangi bir maddeye rastlanmadığını ve Hope’un ölüm sebebinin kalp yetmezliği olduğunu açıkladı. Karantina sona erdi ve ancak böylece Kurtz eşinin cenaze işlemlerini gerçekleştirebildi. Kurtz’un binlerce dolarlık teknik malzemesi, üzerinde çalıştığı son kitabın orijinal dosyaları bugüne kadar kendisine teslim edilmedi. İddia makamının hakime sunduğu deliller arasında yer alan Steve Kurtz’un Arapça metinler içeren bir posterin önünde çekilmiş fotoğrafı, davanın anlamsızlığını ve gülünçlüğünü anlamamıza yetiyor. Fotoğraf, Atlas Grubu’nun Massachusetts Modern Sanatlar Müzesi’nde hazırlamakta oldukları sergiden bir çalışmaya ait.

Şu anda suçlama, terörizmden, yasal olmayan yollarla malzeme temin etmeye çevrilmişse de, Steve Kurtz ve son projesinde birlikte çalıştığı bilim adamı Robert Ferrell 20’şer yıl hapis cezası alabilir. 13 Ocak 2006’da savunma makamının yaptığı davanın düşürülmesi talebinin hakim tarafından reddedilmesi sanat çevreleri tarafından büyük üzüntüyle karşılandı. Steve Kurtz’la 2 Nisan 2006’da Buffalo, NY’de bir söyleşi gerçekleştirdik. ■ Orkan Telhan, Arzu Özkal

Arzu Özkal: Üzerinde çalıştığınız son proje “Marching Plaque” (Mikropların Marşı) biyolojik silahların ciddi bir tehdit oluşturmadığını topluma göstermeyi hedefliyor. Bu proje İngiliz ordusunun 1952’de Lewis Adası’nda gerçekleştirdiği başarısız bir deneyin yeniden canlandırılmasıydı değil mi?

Steve Kurtz: Canlandırma demek doğru olmaz, çünkü biz ordu üniformaları ya da askeri botlar kullanmadık. Orijinal olayla benzetmek gibi bir kaygımız da olmadı zaten. Biz sadece İngiliz ordusunun 1952’de gerçekleştirdiği deneyi tekrarladık. Bu yüzden yeniden canlandırma terimi yerine, şartları yeniden oluşturmak dersek daha uygun olur sanırım. Ancak, her ne kadar özel olarak çaba sarfetmiş olmasak da, bizim projemizin sonuçları da orijinal deneye fazlasıyla benzedi.

Orkan Telhan: Asıl deneyin detaylarına, görüntülerine ulaşmak zor oldu mu?

SK: Olayla ilgili kayıtların tamamına artık herkes rahatça ulaşabiliyor. Film görüntülerini de Londra İmparatorluk Savaş Müzesi’nden temin ettik. Edinebildiğimiz veriler ve film görüntüleri sayesinde o zaman neler yapılmış olduğunu anlamak bizim için kolay oldu ve biz de deneyi yeniden tekrarladık. Tabii ki, bazı şeyleri takriben gerçekleştirebildik, örneğin İngiliz ordusunun hint domuzlarını yerleştirmek için kullandığı sal devasaydı. Biz salın gerçek boyutlarını taklit etmedik, aynı işe yarayan biraz daha küçük bir platform kullandık. Dolayısıyla kullandığımız hint domuzu sayısı da asıl deneye kıyasla daha azdı. Zaten hint domuzlarını adaya sokmak bile oldukça zordu, o yüzden biz 23 denek hayvanıyla gerçekleştirdik deneyi ve hiçbirini deneyden zarar görmedi.

AÖ: Bu proje halen süregiden davanın başlamasından sonra planlandı ve gerçekleşti, değil mi?

SK: Ben tutuklanmadan önce bu deneyi gerçekleştirmek üzere planlarımız ve çalışmalarımız sürüyordu. Ve aslında FBI’ı çığına çeviren olaylardan bir tanesi de bu konu üzerinde çalışıyor olmamızdı diyebilirim. Çünkü savaş aleyhtarı, büyük bir proje üzerinde çalıştığımızı keşfettiler. Bu konuda yazdığımız, neredeyse tamamlanmış kitabımıza el koydular. Hatta bütün araştırmalarımıza, notlarımıza, diğer kitaplarımıza da el koydular. Yani, ne üzerinde çalıştığımızı biliyorlardı ve beni sorgulamak

istemelerinin en temel nedenlerinden bir tanesi de bu son projeydi.

Tutuklandığım dönem “ifade özgürlüğü” konusunda Amerikan yakın tarihinin en olumsuz dönemidir. General John Ashcroft -dönemin Adalet Bakanı, “Bush Doktrini” olarak bilinen “Yeni Ulusal Güvenlik Stratejisi”ni benimsemiş bir devlet adamıydı. Bu politikaya göre, eğer bir kişinin ülke çıkarlarına ters düşen herhangi bir hareket içerisine girebileceğine inanılıyorsa, en garantili çözüm bu kişiyi hemen o dakikada tutuklamak, tehdit asılsız bile olsa, o kişiyi hemen hapse atmaktır. Nasılsa sonradan durumu yasallaştırmak için birtakım suçlamalar bulunabilir, yaratılabilir. Tabii ki bu taktik, suçluyu tespit etme, yakın takibe alıp olayla ilişkili diğer kişileri ortaya çıkartma, kişiyi suçüstü yakalamaya çalışma şeklindeki önceki uygulamaya tamamen ters. Ashcroft, suç potansiyeli olabileceğini düşündüğü herkesi sokaklardan ayıklama çabası içine girdi. Bu “ifade özgürlüğü” hakkını kullanmaya çalışan kişileri de kapsıyordu, ki ben de düşüncemi ifade ettiğim ve özellikle bu dönemde ifade ettiğim için bu politikanın kurbanı oldum. Biyolojik tehdidin asılsız olduğunu ve Amerika’nın biyolojik silahlar mukavelesini ihlal ettiğini gözler önüne sermeye çalışan CAE’nin geçmiş projelerini gördükleri andan itibaren beni uzaklaştırma kararını vermişlerdi.

OT: Bu konuyla ilgili en çok merak ettiğim şeylerden bir tanesi, FBI’nın içinde CAE’nin projelerini yorumlayabilecek, yazdıklarını anlayabilecek kadar kavramsal sanat ve eleştirel teori bilgisi olan birileri var mı?

SK: Ne demek istediğimizi ifade ettiğimiz şekilde anlıyorlar, evet. İşlerimizi ve yayınlarımızı sol kimlikli kültürel ve politik eylemler olarak yorumluyorlar. Bütün bunların içinde sanat adına birşey görmediklerini sanırım söylememe gerek yok. Bush idaresinin seçildiği dönemden bu yana, FBI 60’larda kullandığı göz korkutma taktiklerini yeniden uygulamaya başladı. Bu taktiklerden bir tanesi, topluma örnek olacak vakalar yaratmak; göz önünde olan, tanınmış sanatçı ve kültürel eylemci grupları diğerlerine ibret olması için tutuklamak ve benzer konularla uğraşan sanatçı ve eylemcilere “sizin de akıbetiniz böyle olabilir” mesajını vermektir. Ve tabii ki, devletin bu taktiği gerçekten davalarına gönül

Steve Kurtz Kimdir?

“Critical Art Ensemble” (Eleştirel Sanat Topluluğu) kurucu üyelerinden olan Steve Kurtz, halen Buffalo’daki New York Eyaleti Devlet Üniversitesi Görsel Sanatlar Bölümü’nde öğretim görevlisi olarak çalışıyor.

1990’lardan beri, kitapları ve taktik medya projeleriyle oldukça gündemde olan Critical Art Ensemble, özellikle biyo-teknoloji ve politikaları konusunda projeler üretiyor. Kalıcı sanat nesnelere üretmek yerine, seçtikleri alanlarda halkı bilgilendirici etkinlikler, taktik müdahaleler ve performanslar düzenleyen grup, genellikle devlet kurumlarının ve şirketlerin toplum üzerinde kurmaya çalıştıkları baskıcı rejimlere dikkat çekmeyi amaçlıyor.

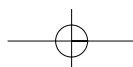
Son 10-15 yılın yeni medyalarına ve gelişimine hem kuramsal hem de pratik birçok katkısı olan grup, kitaplarını web sitelerinden ücretsiz olarak yayınlıyor: <http://critical-art.net>
Dava hakkında ayrıntılı bilgi, CAE Savunma Fonu web sitesinden edinilebilir: <http://caedefensefund.org>

vermemiş olanları yıldırma, korkutmakta başarılı olabilir.

OT: Yani birçok sanatçı, CAE ve Steve Kurtz’un başına gelenlerden sonra bu tip konularla uğraşmaktan vazgeçecek ya da vazgeçirilecek. Sizin gibi sanat ve biyoloji disiplinlerini işlerinde birleştirmiş çok fazla sanatçı yok bildiğim kadarıyla...

SK: CAE’nin projeleri bu alanda yapılmış oldukça özgün ve deneysel işler. Ancak tabii ki, birçok sanatçı çalışmalarında bilimsel kaynaklardan ve materyallerden faydalanıyor. Mutlaka, bizim başımıza gelen hadise onların ikinci kez düşünmelerine sebep olacaktır. CAE’nin ve disiplinlerarası çalışan diğer sanatçıların çabaladığı şey, yeni biyolojik gelişmelerin bu disiplinin dışındaki insanların da anlayabileceği bir dille yeniden sunulması, halka aktarılması. Çünkü biliyoruz ki, büyük şirketler ve ordu bu alanda çok fazla yatırım yapıyor ve biyo-teknoloji konusundaki teknik ve bilgi donanımının anlaşılabilir ve kapalı kalmasından kar sağlıyorlar. Bu durumda üzerinde çalışılan proje, hiçbir politik görüş içermeyen zararsız bir araştırma bile olsa, sadece özelleştirme sınırını deldiği için bütün tepkileri üzerine çekiyor. Ben, bana açılmış olan davayı bu yüzden çok önemli buluyorum. Ve biliyorum ki, Natalie Jeremijenko, subRosa ve Heath Bunting gibi eleştirel uygulamalarında bilimsel kaynakları kullanan sanatçı ve gruplar, araştırmalarına ve eylemlerine gözleri korkmadan devam edecekler.

OT: Davanızın sanat ve bilim işbirliğine etkisi nasıl oldu? Üzerinizdeki suçlamalardan bir tanesinin nedeni de,

bilimsel ekipman ve kaynaklara alanın dışından birisi olarak erişiminizin olması, değil mi?

SK: Bu davanın birçok şeyi etkilemeye başladığı doğru. Bir örnek vermek gerekirse, önceki projelerimizde kullandığımız enzimleri temin ettiğimiz şirket, araştırma kurumu mensubu olmayan kimseye ürün satışı yapmamaya başladı. Bu davadan önce, biz rahatlıkla bir telefon açıp ihtiyacımız olan kitlerin siparişini verirdik ve kitler ertesi gün elimize geçirdi. Ancak bu imkansız hale geldi. Bu tepki bir Amerikan şirketinden gelse belki daha doğal karşılardım. Beni esas rahatsız eden, bu bir İngiliz firması ve Amerikan yasalarına tabi tutulmuyor. İngiltere'ye bir sunum yapmaya gittiğimizde firmaya yeniden ulaşmaya çalıştık. Belki problem Amerika'ya nakliyat yapmakla ilgilidir diye

düşünüyorduk; ancak yine olumlu bir sonuç alamadık.

OT: Laboratuvar kit ve malzemelerinizi temin edebileceğiniz tek firma onlar değil tabii ki. Sizce FBI firmaların sanatçılara malzeme sağlamasına yasak getirebilir mi?

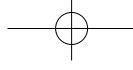
SK: Başka firmalar var. Ancak laboratuvarınızın aldığınız malzemelere uygun olması gerekiyor ve her farklı kit için laboratuvarınızdaki ekipmanları güncellenmeniz gerekiyor; bu da bir sürü masraf demek. Firmalara yasak getirilemez; ancak gayri resmi bir şekilde uyarılmış olabilirler. Burada, Buffalo'da, zararsız bakteri satan "Science Kit" adlı bir hobi dükkanı var mesela. Günün her saati içeri girip zararsız bakteri satın alabilirdiniz, ancak şimdi onlardan herhangi bir şey satın alabilmek için bir öğretim görevlisi olmanız ve bunu kimlik

kartı göstererek kanıtlamanız şart. Yani, bir hobi dükkanının bile sınırlamaları var bugünlerde. Bu etki kaçınılmaz. FBI bu davadan bir sürü çıkar sağlıyor, istedikleri kadar hızlı ve pürüzsüz olmuyor bu sonuç ama istediklerini elde ediyorlar. Bu da özetle toplumu kısıtlamak ve daha fazla kontrol altına almak demek.

AÖ: Whitney Bienali'nden davet almış olmanızın CAE'nin projelerinin sanat bağlamında algılanmasına yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?

SK: Açıkçası, CAE normal şartlarda Whitney Bienali'ne davet edilmezdi. Bu kadar zaman sonra Bienal'den davet almamız merak uyandırıcı. Ben tutuklanmasaydım ve bu kamuoyu oluşmasaydı CAE Whitney'de olmazdı. Bizim projelerimiz sadece seyredilerek anlaşılmaya çalışılacak gerçeküstü sanat yapıtları değil, bizim projelerimiz için bir piyasa değerinden bahsetmek de mümkün değil.

Whitney'de olmamızın temel nedeni davanın gündemde olması ve son zamanlarda sıkça konuşulan, tartışılan konulardan biri olmamız. Sanat piyasasındaki son trendleri bir düşünün. Tabii ki, her küratör bienali farklı bir üslupla biçimlendiriyor ancak yine de trendler sanatçı seçiminde etkili oluyor. Muhafazakar partinin Amerikan anayasasındaki ilk maddeye yaptığı atak -ki bu herkese özgür ifade hakkı sağlayan maddedir-, günümüz sanat dünyasında en çok tartışılan konulardan biri. CAE bu saldırının sanata vurduğu darbeyi temsil etmektedir. Sonuç olarak Whitney'de bulunmamız CAE'nin sanat yapıtları sayesinde değil, günümüz Amerikan toplumundaki konumundan dolayıdır.

Durumu daha önceki “göz korkutma” ile ilgili sorunuza bağlayacak olursam, şu anda Amerika’da hemen hiçbir müze ya da galeri CAE’nin projelerini fiilen göstermek istemiyor. Bizden istedikleri, projelerin dokümanlarını, videolarını göstermemiz. Bu sebeple, biz de “Marching Plague” videosunu hazırladık. Çünkü biliyorduk ki, neredeyse hiçbir sanat merkezi bizi davet edip mevcut biyo-tehdit karşıtı performansımızı yapmamızı istemeyecek. Bunu ancak Avrupa’da gerçekleştirebiliriz. Amerika’da imkansız.

OT: Bu merkezler kendileri için en tehlikesiz yöntemi tercih ediyorlar tabii ki.
SK: Tabii ki. Dokümantasyon göstermek kimsenin başını belaya sokmaz.

OT: Avrupa’daki performanslarınızda tam teşekküllü laboratuvarlar kurabiliyorsunuz değil mi?

SK: Evet. Şu ana kadar birçok laboratuvar kurduk. “Free Range Grain” in (Sınır Tanımayan Tohumlar) bir benzerini İskoçya’da sunduk. Berlin NGBK’da canlı organizma testlerimizden birini gerçekleştirdik. Yine Berlin’de, Play Galeri’de “Molecular Invasion” (Moleküler İstila) adlı bir performansımız oldu. Atina Güzel Sanatlar Okulu’nda biyo-teknoloji tarihçesi sergisi hazırladık. Ve son olarak Arts Catalyst tarafından desteklenen Lewis Adası performansını gerçekleştirdik.

Amerika’daysa kimse laboratuvarlarımızı sergilerine katmak istemiyor. Aslını isterseniz, bu olayların öncesinde de, bu ülkede projelerimizin pek fazla meraklısı yoktu zaten. Amerikan toplumu, yapısı gereği çok ihtiyatlı ve birazcık dava açma meraklısı. Bu nedenle kurumlar mahkemede sonuçlanabilecek durumlara sebep vermekten oldukça çekiniyorlar. Biz sanat yapıtlarımızda bakterileri kullanıyoruz. Bu durumda müzelerin en büyük korkusu sergiyi gezmeye gelen kişilerin, ertesi gün “kendimi iyi hissetmiyorum, sanırım grip oldum” gerekçesiyle müzeye şikayette bulunması. Her ne kadar grip bir bakteri değil, virütik bir durumsa da, insanlar durumun galerideki bakterilerden kaynaklandığını düşünüp müzeye dava açabilirler. Geçmişte sadece birkaç müze işlerimizi göstermeyi kabul etti, ancak onların da sergiyi gezmeye gelenlere bir önkoşulu vardı, bu da doğacak herhangi bir durumdan kurumu sorumlu tutmama

formunu imzalamalarıydı. Ben bütün bu prosedürlerin bir sergi açmak için değmeyeceğini düşünüyorum. Whitney Bienali’ne katılımımız için bile onların avukatlarıyla oturup anlaşmaya varmamız gerekti ki sanırım tarihte bir sergiye katılabilmek için avukatlarla masaya oturmak zorunda kalan tek sanat grubu biziz.

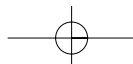
2 CAE üyesi Marching Plague (Mikropların Marşı) deneyinde kullanılmak üzere mikroorganizma içeren karışımı hazırlarken.

3 Marching Plague enstalasyonu. NGBK, Berlin, 2005.

4 Steve Kurtz Marching Plague deneyi sırasında.

5 Hint domuzları, Hayvanları Koruma Derneği görevlisi gözetiminde platforma yerleştiriliyor.

6 Renkli duman sayesinde mikroorganizmaların püskürtüleceği alan belirleniyor.

GM food
We bring good things to life

Free Range Grain
A project by Critical Art Ensemble
Escalà da Costa and Shyh-shiun Shyu

7, 8 Free Range Grain
(Sınır Tanımayan
Tohumlar), poster.

AÖ: Bütün bu görüşmeler sadece Bienal'de videonuzu gösterebilmeniz için miydi?

SK: Başlangıçta bize ne yapmak istediğimizi sordular. Biz de onlara burada birçok proje gerçekleştirebiliriz diye cevap verdik. Hatta New York'ta ilk ciddi "wetware" işini sergileyen kurum olabilirsiniz dedik. Ancak, avukatları hemen duruma müdahale etti. Tabii ki, bizim için de durumu anlamak zor olmadı. İstedikleri CAE'nin fiili projeleri değil, projeleri temsil edecek herhangi bir dokümandı, biz de "Marching Plague" (Mikropların Marşı) videomuzu verdik.

OT: Yine de CAE ismi Bienal için önemli olmalı.

SK: Unutmamamız gerekir ki, Whitney Bienali'nin seyirci çekememek gibi bir problemi asla olmaz. Ama tabii ki, CAE'nin Bienal'de yer alması iki tarafın da karşılıklı çıkarları doğrultusunda olmuştur. Sadece video göstermiş olsak bile, böyle bir organizasyonda yer almış olduğu için CAE'nin kazandığı meşruluk oldukça önemli. Özellikle, FBI'ın bizi sanatçıdan çok, terörist olarak lanse etmeye çalıştığı şu dönemde böyle bir sanat organizasyonunun parçası olmak bize oldukça yardımcı oldu.

OT: Bu çerçevede, geçen yıl New York'ta, Paula Cooper Galeri'de CAE Savunma Fonu için düzenlenen açık arttırma, bu davanın sanat çevrelerinden ne kadar büyük bir tepki aldığını göstererek, sizin bu çevreler tarafından desteklendiğinizi ispatlamış oldu.

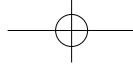
SK: Şunu kesinlikle ifade etmeliyim ki, sanat dünyası, sadece ticari amaçla sanat yapan kesim bile, ifade özgürlüğüne yapılmış bir tehdit hissettiğinde birlikte hareket edip, olabilecek her şekilde durumu protesto edecektir. Sanatçılar her zaman dahil oldukları ortamı baskıcı kuvvetlerin yaptırım gücünden uzak tutmaya, savunmaya çalışmışlardır.

AÖ: Biraz da halen üzerinde çalıştığınız belgesel filminden bahsedebilir misiniz?

SK: Lynn Hershman'ın "Strange Culture" (Yabancı Kültür) filmi. Lynn, tutuklanmamın birkaç gün öncesi ve sonrasını konu alan, oldukça kişisel, aynı zamanda politik öğeler de içeren bir film üzerinde çalışıyor. Açıkçası oldukça tuhaf bir durum benim açımdan; çünkü sahneler dramatize ediliyor, yani konuyla ilgisi olan herkesi canlandıran oyuncular var. Peter Coyote Robert Ferrell'i, Tilda Swinton Hope'u ve Thomas J. Ryan da beni canlandırıyor. Ancak sıklıkla canlandırma kesiliyor ve gerçek kişilerle röportaja devam ediliyor. Ne yazık ki, Hope hariç.

OT: "The Electronic Disturbance" (Elektronik Huzursuzluk) kitabınızda belgesel film formatını ağır bir şekilde eleştiriyorsunuz. Bu konudaki fikirleriniz değişti mi bu filme başladıktan sonra?

SK: Geleneksel belgesel formatından nefret ettiğimi açıkça söyleyebilirim. Evet, bu konu üzerine, ilk kitabımız "The Electronic Disturbance"da geniş bir bölüm ayırmıştık, ki hala fikrimiz değişmedi. Biz belgesellerin gerçekle oldukça çarpık bir ilişki kurduğuna inanıyoruz. Bu yüzden kendi filmimize "belgesel" demek yerine

“associational video” (ilişkisel video) demeyi tercih ettik. Ne zaman bir kültürün herhangi bir elemanı belgelenmeye kalkılırsa, seyirci filmi yapan kişinin kişisel, kültürel ve politik çerçevesinden bakıyor konuya. Yani, bir başkası onlar için konuyu yorumluyor, yeniden şekillendiriyor ve gerçek diye sunuyor. Ve çoğu zaman gerçeğin o olduğuna inandırıyor seyircisini.

Bizim iddiamız gerçekleri göz önüne sermek değil, olanları bizim nasıl yorumladığımızı anlatmak. Her ne kadar filme geleneksel belgesel formatıyla başladığımız da, otoriter sesli, görünmez hikaye anlatıcısı kullanacak kadar da ileri gitmedik. Onun yerine, insanlar kendi sesleriyle (seslendirmeleriyle) okuyabilsinler diye altyazı kullandık. Toparlamak gerekirse, filmin ilk beş-altı dakikası belgesel özellikleri taşısa da, sonradan CAE'nin olayı nasıl yorumladığını anlatan, belirgin bir formatla tanımlanamayacak ve sınırlandırılmayacak yeni bir yapıya dönüşüyor.

Sonuç olarak bu film biyo-tehdit paranoyasının absürlüğünü konu alan ve buna tepki gösteren bir film. Seyirciye canlı organizmalarla gerçekleştirilmiş bir deneyi ve deneyin başarısızlığını başından sonuna kadar somut olarak gösteriyor. Nietzsche'nin “bugünün trajedisi, yarının komedisidir” aforizmasına gönderme yaparak, biyolojik tehdidin ve biyo-terör savunma programlarının son derece gereksiz ve aptalca olduğunu savunuyor. Film sırasında birçok ülkenin biyolojik silahları artık tehdit olarak görmediğini, bu konuya artık bütçe ayırmadıklarını belirtiyoruz ve soruyoruz: Kim bu konuya yeniden merak salabilecek kadar aptal olabilir? Bu noktada kamera George Bush'a dönüyor. Daha sonra bu kararın ulusal sağlık politikası üzerinde yarattığı korkunç sonuçlardan kısaca bahsediyoruz. Özellikle belirtmeliyim ki, bu tamamen olayları bizim kendi yorumlama şeklimizdir. Kendi politik görüşümüzdür, tarafsız yaklaşığımızı da asla iddia etmiyoruz.

OT: Merak ettiğimiz konulardan bir tanesi de, başınıza gelen bu olayın Türkiye'de bir sanatçının başına gelmesi durumunda olayların nasıl gelişebileceği. Örneğin, çok yakın zamanda dünyaca tanınmış bir Türk yazarı, Orhan Pamuk, sözde Ermeni Soykırımı hakkındaki kişisel

GM

food

The marker of excellence

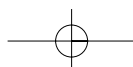
Free Range Grain

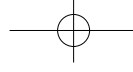
A project by Cinical Art Ensemble
Beatriz da Costa and Shyh-shih Shyu

düşüncelerini ifade ettiği için kamuoyundan oldukça olumsuz tepkiler aldı. Tepki alması sürpriz değildi tabii ki, ancak Orhan Pamuk'un yazar kişiliğinin bir anda ikinci plana atılıp, hatta tamamen unutulup, verdiği bir demeç yüzünden insanların linç etmek isteyeceği bir konuma getirilmesi bizi oldukça şaşırttı. CAE de bu projeyi Türkiye'de gerçekleştirmiş olsaydı, büyük ihtimalle, orduyu eleştirdiği için her kesimden çok büyük tepkiler alabilirdi.

SK: Ben Amerika'da halktan ve medyadan büyük bir destek gördüğümü söyleyebilirim. Devlet kanadından oldukça küçük bir kesim beni düşündüğüm, daha doğrusu düşündüklerimi ifade ettiğim için

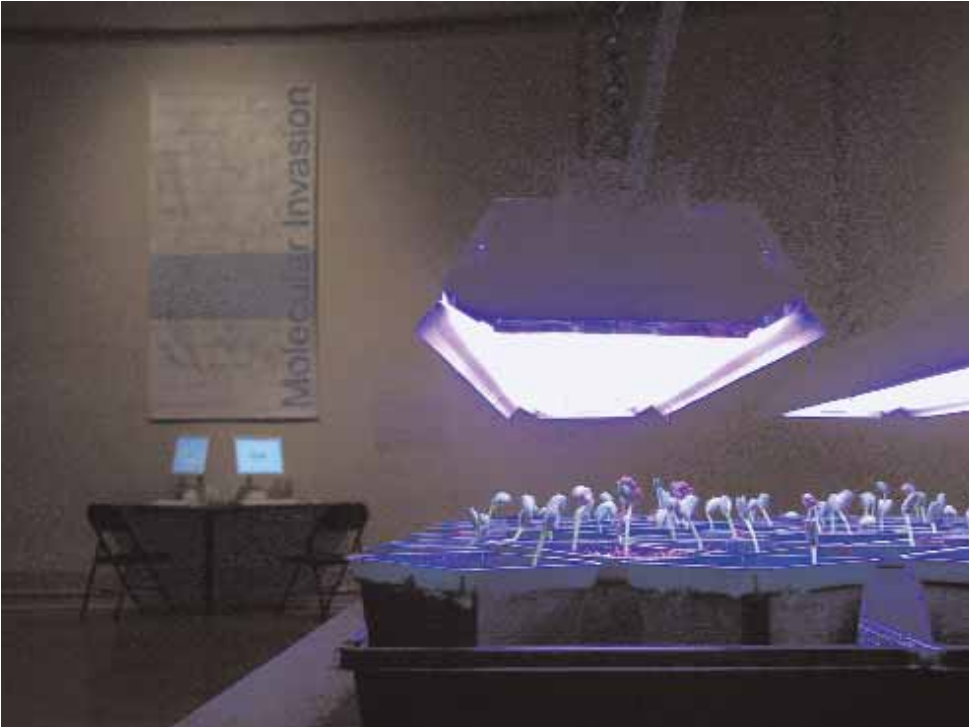
suçlamaya çalışıyor. Ancak belirtmem gerekir ki, gerçekleştirdiğimiz bu performans orduyu eleştirmek için yapılmış bir proje değil. Biz sadece ordu çıkarlarının halkın çıkarlarından üstte tutularak verilmiş kararları eleştiriyoruz. Biyolojik tehdit programları için ayrılmış bütçe gibi. Sivil toplum kuruluşlarının faydalanabileceği bütçe ve kaynaklar çoğu zaman sadece Amerikan ordusunun araştırma programları için kullanılıyor ve açıkçası bu programlar bir yere gitmiyor. Biz orduyu eleştirmiyoruz. Bu programların ve bunlara harcanan paranın gereksizliğini, saçmalığını eleştiriyor ve göz önüne sermek istiyoruz. Amerikan toplumu uzun zamandan beri

9

10

9, 10 Molecular Invasion (Moleküler İstila), The Corcoran, Washington, DC. CAE, Beatriz da Costa ve Claire Pentecost ortak instalasyonu.

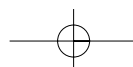
11 Flesh Machine (Et Makinası).

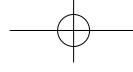
bakterilerden korkulması gerektiğine inandırılmış. Anti-bakteriyel ürünler piyasasının ne kadar büyük olduğunu siz de biliyorsunuz. Endüstride kullanılan antiseptiklerden ev temizleme ürünlerine, hatta antibiyotik ilaçlara kadar uzanan büyük bir pazar, toplumdaki bu korkudan çıkar sağlıyor. Bir korkudan para kazanmak çok kolay. Amerika'nın politikasına bir göz atarsanız görürsünüz ki, halk her zaman dışarıdan gelecek tehditlere karşı uyarılıyor, paranoya yaratılıyor. Biyolojik saldırı iddiası da yaratılmaya çalışılan korkulardan bir tanesi, ancak tarihe baktığımızda başarılı olmuş tek bir biyolojik saldırı kaydı bulmak mümkün değil.

CAE'nin "Marching Plague" filminin yanısıra hazırladığı enstalasyonda, 1931'den bu yana gerçekleştirilmiş, biyolojik silahlara karşı savunma programlarının zaman çizelgesini görmeniz mümkün. Bunlardan ilki Japonya'da gerçekleştirilmiş. Program, Ishii Shiro adında, imparatorluk tıbbi müdahale biriminde görev yapan bir askerin ilk kez seramik hava filtresini keşfetmesiyle başlıyor. Özetle, bu cihaz içme suyunu bakterilerden arındırıyor. Eğer tropikal bölgeleri işgal etmeye hazırlanan bir ülkeniz varsa, gidilen her coğrafyada temiz içme suyu vaat eden bu icadınızın size büyük prestij ve servet getireceği kesin. Ishii bu icatla yetinmiyor ve generallerine Rus ajanlarının Mançurya'da bir çeşit bakteriyi serbest bırakmaya hazırladıklarını iddia ediyor. Bu, gerçek bir duyum olabilir, ama şahsen ben doğruluğundan şüphe duyuyorum. Generalleri, Ishii'ye bu konudaki araştırmalarını geliştirmesi için sınırsız bütçe temin ediyorlar. 1940'ta Çin'de devasa bir tesis kuruluyor ve bakteri araştırma programı başlıyor. Kurulan tesisin içinde laboratuvarın yanısıra yüzme havuzu, spor alanları, tiyatro salonları ve hatta bir genelev bile var. Ancak, Ishii 1943'e kadar yaptığı araştırmalardan hiçbir yararlı sonuç çıkartamadığından, generaller daha fazla parayı çöpe atmak istemiyorlar ve Ishii'nin görevine son veriyorlar.

Neredeyse aynı zamanlarda İngiliz Haber Alma Servisi de, Almanlar'ın uzun zamandır planladığı bir biyolojik silah olduğu iddiasını ortaya atıyor. Ancak bu iddianın hemen hiçbir kelimesi doğru değil; çünkü İkinci Dünya Savaşı sırasında biyolojik silah kullanacak neredeyse en son ülke Almanya. Hitler başından beri bu fikre karşıydı, ki bazı tarihçilere göre Hitler bakterilerden fobi derecesinde korkuyordu. Ancak İngiltere, Almanlar'ın bir biyolojik silah programı olduğuna inanıp kendi programını başlatıyor.

Amerika'da başlatılan program da diğerleri gibi sahte duyumlar üzerine başlatılmış. Fort Detrick'den (Bulaşıcı Hastalıkları Araştırma Kurumu) bir kişi İngilizler'in bu konuda bir çalışma yürüttüğünü ve bunun büyük bir tehlike olabileceğini anlatmak üzere Pentagon'a gidiyor. *Serratia marcescens* adlı bakteriyi binanın havalandırma sistemine püskürtücü yardımıyla bulaştırıyor ve bu konuda bir rapor hazırlıyor. Raporda özetle şu

yazmakta: “Bakın bir kişi binadaki herkesi öldürebilmek için yeterli olmuştur.” Rapor, tabii ki tüm generalleri çılgına çeviriyor ve Fort Detrick’e bu konuda bir program başlatması için sınırsız bir araştırma bütçesi tahsis ediliyor.

AÖ: Biyolojik silahlar ile kimyasal silahları aynı çatı altında değerlendirmiyorsunuz değil mi?
SK: Hayır, kimyasal silahlar tamamen farklı bir durum. Kimyasal silahlar gerçekten kitle imha silahlarıdır, ki İkinci Dünya Savaşı’ndan bunun örneklerini biliyoruz. Biyolojik Silahlar için de binlerce, yüzbinlerce kişiyi öldürebilecekleri iddiası var, ancak tarihte bunun hiçbir örneğini göremiyoruz. Bunun için üç iyi örnek verebilirim.

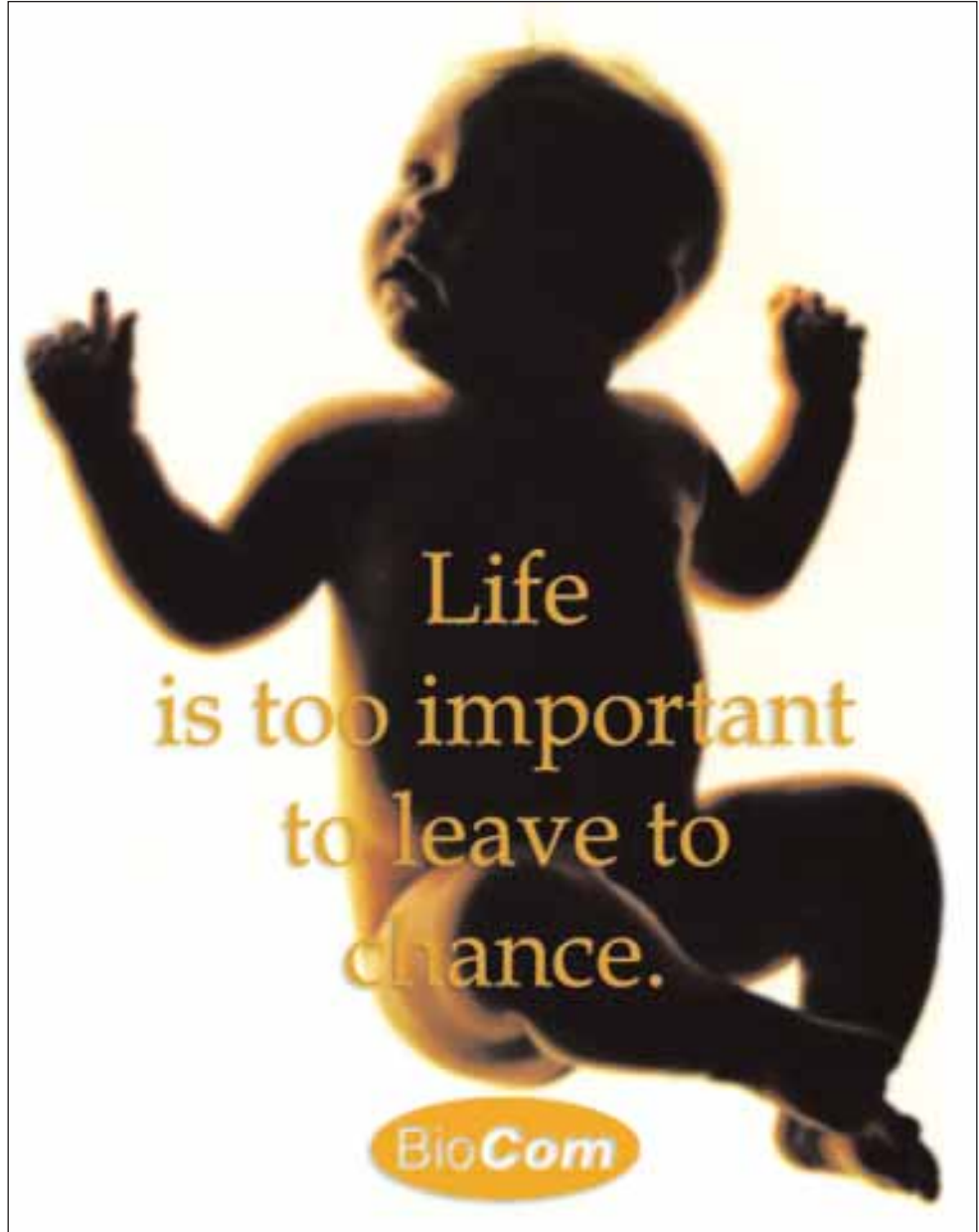
Birincisi: Japonlar İkinci Dünya Savaşı sırasında hastalık taşıyan bakterileri enjekte ettikleri haşereleri, birtakım tahıllarla bulamaç yapıp bir uçaktan aşağı bırakırlar. Amaç fareler tahılları yerken, haşerelerin fareleri ısırması ve hastalığın bitlerden farelere sıçramasıdır. Sonra fareler mikrobu insanlara taşıyacak ve hastalık binlerce insana yayılacaktır. Ancak raporlara göre sadece 40 kişi bu mikrop yüzünden ölmüştür.

İkinci örnek: 1979’da Sibiry’a da meydana gelen antraks kazası. Ordu araştırma laboratuvarlarında kullanılan çok büyük miktarlardaki antraks bakterisi kaza sonucu serbest kalmış ve 4 kilometrelik bir yerleşim birimine rüzgar yoluyla yayılmıştır. Yine -neyse ki- beklenen facia gerçekleşmemiş ve sadece 60 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu gösteriyor ki, biyolojik silahlar kitle imha silahı olarak kullanılabilir kadar kuvvetli silahlar değildir.

Son örneğe 2001’de Amerika’da gerçekleşen başka bir olay ve bunda da sadece 5 kişi hayatını kaybetmiş. Bir tabanca bile bundan daha tehlikeli.

Bunlar tabii ki üzücü olaylar. İnsanların hayatlarını kaybetmelerine sebep olmuş olaylar. Ancak HIV virüsü yüzünden dünyada her yıl binlerce kişinin hayatını kaybettiğini göz önüne alırsak, araştırma bütçelerinin ne kadar boşa harcandığını ve asıl harcanmaları gerektiği yerlerde kullanılmadığını görüyoruz.

OT: Bakterilerle ilgilenmeye ne zaman başladınız?

SK: Sanırım şu zamana kadar ilgilendiğimiz konulardan ve üzerinde çalıştığımız projelerden doğal bir geçiş yaptık. CAE’nin ilk projeleri genetik araştırmalar ve üreme teknolojileri üzerineydi; “Flesh Machine” (Et Makinası) bu konuda yayınladığımız ilk kitabımızdır.

AÖ: Irak’ın işgali gündemi değiştirmeseydi şu anda bu konu üzerinde çalışmıyor olacağınızı söylemişsiniz, planlarınız nelerdi?

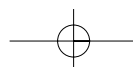
SK: Yiyecek sektöründeki politikaların ekonomideki etkilerini konu alan bir araştırmamız vardı, ancak FBI araştırmalarımıza el koyunca ertelemek zorunda kaldık. Eczacılık sektörüyle ilgili çalışmalarımız da vardı. İlaç firmalarının biyo-teknoloji devrimiyle yakından ilgisi olduğunu biliyoruz. Ama dediğim gibi Bush yönetimi yüzünden bu çalışmalarımıza ara vermek durumunda kaldık.

OT: Sanırım yeni gündem sayesinde birtakım firmalar elinizden kurtuldu?

SK: Kesinlikle. Bu olaydan hemen önce başlattığımız bir projede ve “Molecular Invasion” (Moleküler İstila) kitabımızda biyo-kimyasal müdahaleler sonucu üretilmiş genetik besinler üzerine deneyler yapıyorduk ki, Monsanto firması avukatları aracılığıyla deneyleri durdurmamızı talep etti. Bu konunun üzerine ne yazık ki gidemedik.

AÖ: Bir konuyla ilgilenmeye nasıl başlıyorsunuz?

SK: Popüler kültürü yakından takip etmek ve olağandışı, nadir olaylara normalden biraz daha fazla dikkat etmek yetiyor. Bazen de gündelik olaylar kafanızda bir soru işareti yaratıyor. Örneğin, bir konferans sırasında karşılaştığım bir arkadaşım dört yaşındaki oğlunun bir fotoğrafını gösterdi ve arkasından oğlunun embriyo halinin resmini görmek isteyip istemeyeceğimi sordu. Tüp bebek

12

13

12, 13 Strange Culture (Yabancı Kültür) belgeseli.

14 GenTerra web sitesi.

yöntemiyle hamile kalmış olan bu arkadaşım, embriyo transfer edilmeden hemen önce çekilmiş bu resmi cüzdanında taşıyordu. Yaşanmış bu küçük olay, kafamızda genetik müdahaleler konusunda başlattığımız araştırma için ilk soru işaretini oluşturdu diyebilirim.

AÖ: İlk gözaltına alınmanızdan bu yana iki yıl geçti, davanız hala sürüyor ve siz sürekli gözetim altındasınız. Bütün bu olanları düşündüğünüzde toplumsal direniş olgusunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Günümüzde gözetleme teknolojileri oldukça gelişmiş durumda, sizce taktik medya projeleri yapmak imkansız hale gelebilir mi?

SK: Buna cevap vermek zor. Benim şu anki durumum aslında projelerimizin ciddiye alındığına ve bu alanda bir yerlere gelmiş olduğumuza dair iyi bir kanıt.

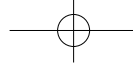
Çünkü FBI'nın bu denli ciddiye aldığı bir toplumsal hareket örneği fazla yok. Bu nedenle taktik medya hedefine ulaştı diyebilirim. Duruma daha geniş bir çerçeveden bakarsak, taktik medya toplumsal direnişin sadece günümüz modern toplumuna uyarlanmış hali. Kökenine inerse önce Dada'yı, daha sonra 60'lardaki toplumsal hareketleri görebiliriz. "San Francisco Diggers", Amsterdam'da "Provos", Paris'in "Situationist"leri toplumsal direnişi bugünkü önemli konumuna taşımışlardır. Eminim ki, gelecekte taktik medya da evrim geçirip yeni formatlarla karşımıza çıkacaktır.

OT: Sanırım şunun altını çizmeliyiz: Taktik medya elinize taş alıp sokaklara çıkmak değil.

SK: Kesinlikle bu demek değil. Bizim amacımız sembolik sisteme müdahalelerde bulunmak. Yani, insanların kafasında yer etmiş doktrinlere, hiç sorgulanmadan kabul edilmiş düşünce sistemlerine müdahale etmek istiyoruz. "Marching Plague" (Mikropların Marşı) projemizi ele alacak olursak; toplumun kafasında yer etmiş bir "biyolojik tehdit" paranoyası var. Bu paranoya Amerikan ordusu ve hükümeti tarafından topluma empoze edilmiş. Bu denli yüksek bir mevkiden duyduğunuz şeyleri çok fazla sorgulamıyorsunuz. Irak Savaşı'nı düşünsenize! Bu hükümet halktan bu kadar desteği nasıl aldı? Bush nasıl yeniden seçildi? Çünkü akıllıca oluşturulmuş sembolik bir masal var ortada. Bu da şudur ki; korkutucu hünerlere sahip bir terörist grup ve onlara arka çıkan bir diktatör, Saddam Hüseyin, Amerika'yı tehdit etmektedir. Bu böyle başladı, böyle devam ediyor. İnsanlar bu söyleme hala inanıyor, orduya yazılıyor, hiç bilmedikleri bir ülkenin halkından terörist diye bahsediyor.

OT: Türkiye'deki toplumsal direniş kültürü 80'lerden sonra oldukça azalmış bulunuyor. Günümüzde politik görüşünüzü açıkça bildirmek bile, sanki bir tabu halini almış durumda. Taktik medyayı bir toplumla tanıştırmamanın uygun yöntemi ne olabilir?

SK: Eğer ki, bir toplum çözümlenmemiş şikayetleri olduğunu düşünüyorsa ve bunların aslında toplumsal bir gayretle düzeltilebileceğine inanıyorsa ve en önemlisi otoriteler bir rejim tarafından baskı altında tutulmuyorsa, o toplumda taktik medyaya bir yer var demektir.

Örneğin yıllar önce Avustralya'da Aborijinler'le yaptığımız bir toplantı sırasında Victoria Meydanı'nın iki isimle anılması konusu gündeme gelmişti. Direniş, Aborijin toplumlarının doğasında olan birşey zaten, ancak direniş metotları oldukça pasif. Onlar, çok uzun zamanlı protestolar gerçekleştiriyor, günlerce kamusal alanlarda oturma eylemleri sürdürüyorlardı. Biz bunu görünce grubun daha genç üyelerine gidip "sonsuz kadar oturma eylemi düzenleyip belediyenin isteğinizi gerçekleştirmesini bekleyebilirsiniz, ya da istediğiniz değişikliği kendimiz gerçekleştirebiliriz" dedik. Fikre çok olumlu yaklaştılar. Onlara kesinlikle akıllarında olmayan başka bir direniş yöntemi gösterdik. Grubun büyükleri bu yöntemi hemen benimsemediler, ama bize onay verdiler. Aborijin toplumunda büyüklerin kutsamasını almak çok önemli bir olgu. Sonuçta biz iki dilde hazırlanmış sokak tabelaları hazırladık ve bir gece meydandaki tüm tabelaları değiştirdik. Ertesi gün, gazetelere, eğer şehir belediyesi bu talebimizi ciddiye almazsa, bu eylemi sürdürmeye devam edeceğimizi belirten bir

basın bildirisi gönderdik ve sonuç istediğimiz gibi oldu. İki ay içinde bölgedeki tabelaların tamamı iki dildeydi.

Türkiye'de işler nasıl yürür bilemem, çünkü her kültür için yeni bir model belirlemek daha doğru olur.

OT: Sanatın politik etkilerinin Türk toplumunda ne kadar yankı bulacağını bilemiyorum.

SK: Bu açıdan taktik medyanın faydalı olabileceğine inanıyorum; çünkü taktik medya bir sanat biçimi olarak kabul görüp görmediğini pek önemsemiyor. Sanat olarak algılanmak tabii ki yardım eder, ama en önemli endişesi bu değil. "L" dergisinde geçenlerde çıkan bir yazı vardı mesela, "Bu Sanat mı?" başlıklı. CAE'nin işleri ilk beşe girmişti. İşlerimize toplumsal eylem, bilimsel araştırma ya da sanat demişler, çok önemli değil. Eğer deneysel sanat yapıyorsanız kategorilendirilmeniz kolay olmamalı zaten. Ne olursa olsun, bizim için önemli olan, toplumla diyalog içerisine girebileceğimiz platformlar oluşturmak. Taktik medya bu açıdan tamamen disiplinlerarası bir uygulamadır.

AÖ: O halde taktik medyanın geleceğinden umutlusunuz?

SK: Şu günlerde çok iyimser değilim ne yazık ki. Amerikan hükümetinin faşist düzeninde durum ne olur söylemek zor. İyimser olduğum tek nokta şu: Irak savaşının ellerinde patladığını anladıklarında, Amerikan toplumu yeni-muhafazakarlardan kurtulmanın yolunu arayacaktır. Biliyoruz ki, tarihte her zaman kötüye gidilen dönemler olduğu gibi, iyiye gidilecek dönemler de vardır. Sanırım buna inandığım için hala barışa, sosyal adalet ve eşitlik konularına kendimi adayabiliyorum ve dava lehime sonuçlanırsa adamaya da devam edeceğim.

